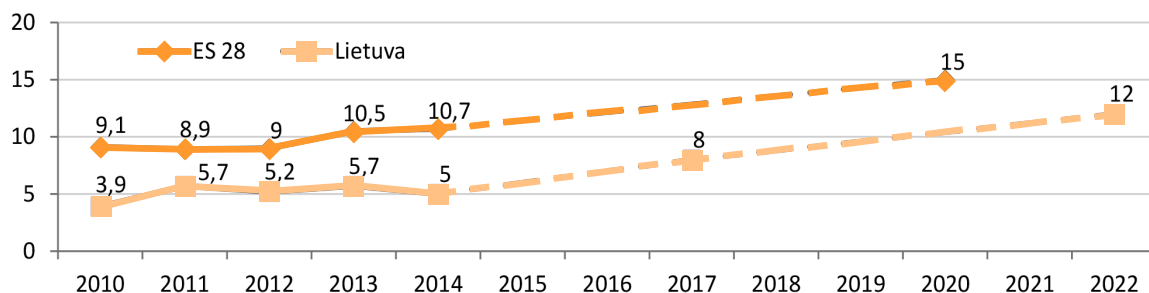

KAIP LIETUVOS SUAUGUSIŲJŲ MOKYMASIS ATRODO EUROPOS KONTEKSTE?

Siekiant, kad daugiau suaugusiųjų, ypač žemos kvalifikacijos, dalyvautų mokymosi visą gyvenimą procese, strategijoje *ET 2020* iškeltas siekis, kad iki 2020 m. vidutiniškai ne mažiau kaip 15 proc. suaugusiųjų dalyvautų mokymosi visą gyvenimą veiklose (2 pav.). Lietuvoje mokymosi visą gyvenimą rodiklis svyruoja apie 5–6 proc., o ES vidurkis sudaro daugiau nei 10 proc. Todėl, įvertinant mūsų šalies

situaciją ir realias galimybes, strateginiuose Lietuvos švietimo dokumentuose keliami mažesni siekiai suaugusiųjų mokymuisi nei vidutiniškai ES šalyse – *Valstybinėje švietimo strategijoje (VŠS)* numatyta, kad 2017 m. būtų 8 proc., o iki 2022 m. – 12 proc. besimokančių 25–64 metų gyventojų (2 pav.).

2 pav. Besimokančių suaugusiųjų (25–64 m.) dalis (proc.): būklė ir strateginiai siekiai, iškelti *ET 2020* bei *VŠS 2013–2022 m.*

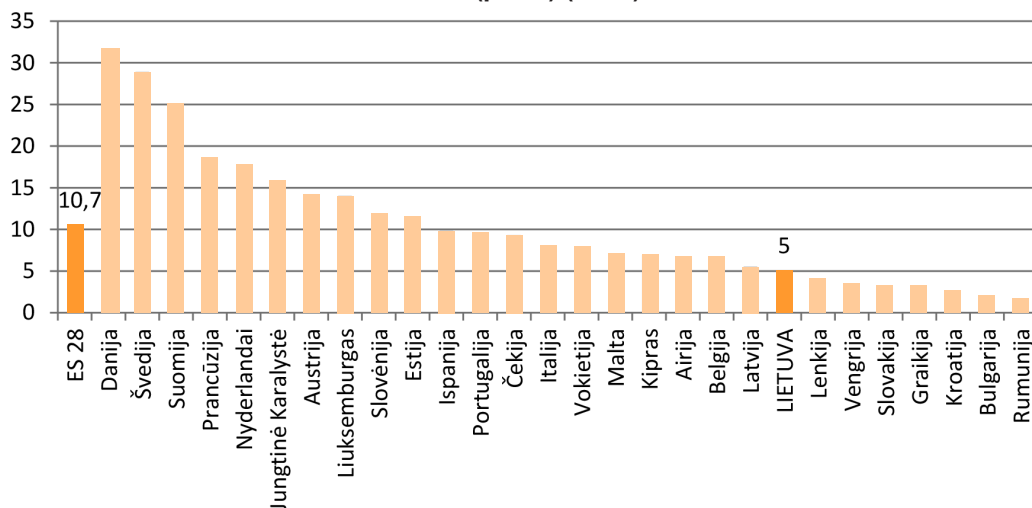

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Statistiniai duomenys rodo, kad 2014 m. 10,7 proc. Europos suaugusių gyventojų (25–64 metų) dalyvavo formaliojo arba neformaliojo švietimo ir mokymo programose iki tyrimo likus keturioms savaitėms. Tačiau duomenys atskleidžia itin ryškius skirtumus tarp atskirų valstybių – kai kurios šalys jau yra pasiekusios ir net kelis kartus viršijusios 2020 m. *ET 2020* keliamą tikslą (15 proc.), o kitoms šalims kol kas

sudėtinga priartėti prie šio tikslo. Lietuvoje suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi visą gyvenimą kol kas yra vienas žemiausių tarp ES šalių (2014 m. 21 vieta) (3 pav.). Todėl Lietuvos pažangos strategijoje *Lietuva 2030* iškeltas tikslas 2020 m. pasiekti 18 vietą tarp ES šalių, o 2030 m. – ne žemesnę nei 17 vietą.

3 pav. Suaugusiųjų (25–64 m.), kurie dalyvavo švietimo ir mokymo programose per paskutines keturias savaites, dalis (proc.) (2014)

Duomenų šaltinis: Eurostatas

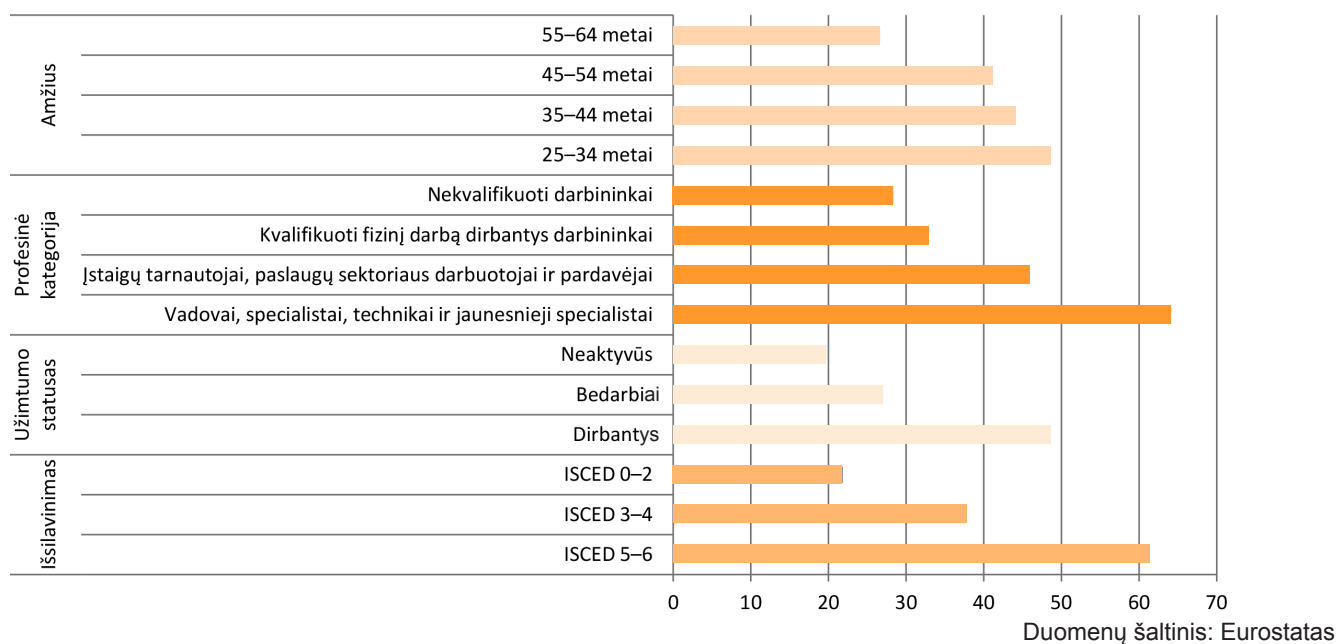
Pagal kitą metodiką apskaičiuojamas mokymosi visą gyvenimą rodiklis, kurį taiko Lietuvos statistikos departamentas (LSD), rodo dalį darbingo amžiaus žmonių, kurie mokėsi bent kartą per metus iki tyrimo atlikimo. Paskutinio, 2011 m. LSD atlikto, suaugusiųjų švietimo statistinio tyrimo duomenys rodo, kad per metus laiko mokymosi visą gyvenimą veiklose formaliuoju, neformaliuoju ar savišvietos būdu dalyvavo 39 proc. Lietuvos suaugusiųjų, dažniau moterys nei vyrai (atitinkamai 43,7 proc. ir 34 proc.), mieste nei kaime gyvenantys suaugusieji (atitinkamai 43,7 proc. ir 28,5 proc.), įgiję aukštąjį išsilavinimą (ISCED 5–8) nei vidurinį (ISCED 3–4) ar žemesnį nei vidurinį (ISCED 0–2) išsilavinimą (atitinkamai 68 proc, 25,6 proc., 11,8 proc.).

Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio žmoniškųjų išteklių plėtrai vertinimas (2015) atskleidė, kad mokymosi visą gyvenimą lygio kėlimui 2007–2013 metų ES struktūrinių fondų investavimo laikotarpiu buvo atlikta daug veiklų ir skirta daug lėšų. Bendra į mokymosi visą gyvenimą lygio gerinimą investuotų nacionalinių ir ES struktūrinės paramos lėšų suma yra beveik 455 mln. eurų (89 proc. sudarė ES

struktūrinių fondų, 11 proc. – valstybės biudžeto lėšos), mokyklose dalyvavo daugiau nei 324 tūkst. darbingo amžiaus asmenų, t. y. apie 25 proc. visų darbingo amžiaus šalies gyventojų. Nepaisant to, poveikis mokymosi visą gyvenimą rodiklio kaitai nebuvo žymus. Viena iš galimų priežasčių – diduma suplanuotų investicijų buvo skirta ne specifinėms, įprastai mažiau besimokančioms asmenų grupėms, o aukštesnės kvalifikacijos asmenims (pedagogams, valstybės tarnautojams, sveikatos specialistams), kurie, kaip rodo statistiniai duomenys, ir taip mokosi daugiausiai.

Eurostato duomenys patvirtina, kad suaugusiųjų dalyvavimą švietimo ir mokymo programose dažniausiai lemia įgytas formalus išsilavinimas, užimtumo statusas, profesinė kategorija ir amžius – rečiausiai mokosi turintys žemą kvalifikaciją arba visai jos neturintys, žemos kvalifikacijos profesijų atstovai, bedarbiai ir darbo rinkoje neaktyvūs asmenys, vyresnio amžiaus ir žemiausią išsilavinimą turintys asmenys (4 pav.). Kitaip tariant, suaugusieji, kuriems labiausiai reikia švietimo ir mokymo, mažiausiai naudojami mokymosi visą gyvenimą galimybėmis.

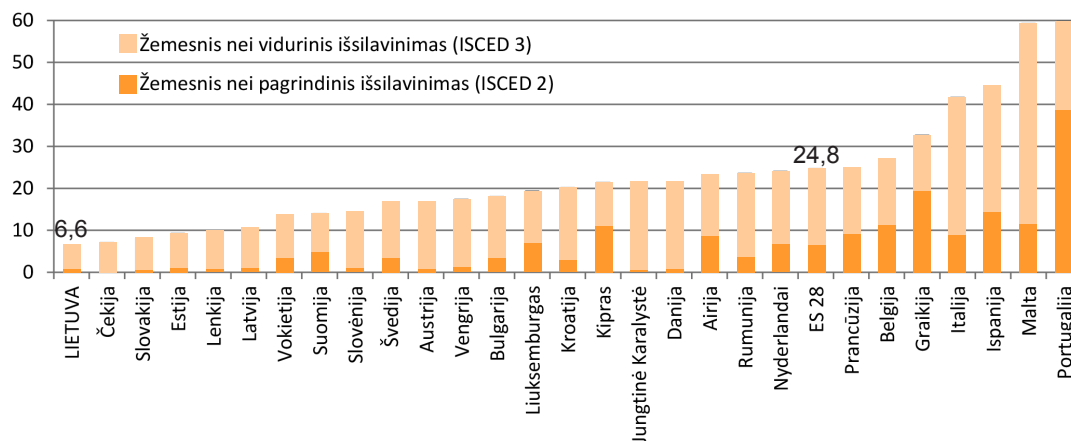
4 pav. Suaugusiųjų (25–64 m.), kurie dalyvavo švietimo ir mokymo programose per paskutinius 12 mėnesių, dalis (proc.) pagal amžių, profesinę kategoriją, užimtumo statusą ir išsilavinimą (2011)

Suaugusių asmenų išsilavinimas dažnai naudojamas kaip tam tikros valstybės gyventojų turimų žinių ir gebėjimų rodiklis. Jis apskaičiuojamas pagal suaugusių asmenų įgyto formaliojo išsilavinimo lygmenis. Vidurinio išsilavinimo įgijimas šiuo metu laikomas viena iš pagrindinių sėkmingo patekimo į darbo rinką ir nuolatinio užimtumo sąlygų. Tačiau Eurostato duomenys rodo, kad tik apie 75 proc. suaugusiųjų

(25–64 metų) ES šalyse yra įgiję vidurinį išsilavinimą. Vadinasi, maždaug tik 70 mln. suaugusių ES gyventojų yra įgiję žemesnį nei vidurinį (pagrindinį, pradinį ar žemesnį) išsilavinimą (5 pav.). Apie 6,5 proc. suaugusiųjų iš švietimo sistemos pasitraukia įgiję tik pradinį išsilavinimą – tokį labai žemą išsilavinimą turi apie 20 mln. asmenų ES šalyse (5 pav.).

5 pav. Žemesnį nei vidurinį išsilavinimą turinčių suaugusių asmenų (25–64 m.) dalis (proc.) (2013)

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Suaugusių gyventojų, neturinčių vidurinio išsilavinimo, dalis įvairiose valstybėse labai skiriasi. Tarp ES šalių Lietuvoje žemą išsilavinimą turinčių suaugusiųjų dalis yra mažiausia (6,6 proc.), Čekijoje, Slovakijoje, Estijoje ir Lenkijoje jų dalis neviršija 10 proc. O kai kuriose Pietų Europos šalyse suaugusių asmenų, neįgijusių vidurinio išsilavinimo, dalis sudaro daugiau kaip 40 proc. (Ispanija, Italija) ar siekia net 60 proc. (Malta, Portugalija).

Atsižvelgiant į suaugusių asmenų išsilavinimo lygį ir jo reikšmę dalyvavimui mokymosi visą gyvenimą veiklose, Lietuva turi puikias galimybes toliau plėtoti suaugusiųjų mokymąsi, tačiau kol kas nepavyksta jų panaudoti – šis Lietuvos rodiklis nesiekia ES vidurkio, yra vienas žemiausių tarp ES šalių (žr. 3 pav.).